

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People's Democratic Republic) และสาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China) เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างมาก แม้ว่าลาวจะเป็นประเทศเล็ก มีประชากรน้อยและยากจน แต่ก็มี ความสำคัญสำหรับจีน ทั้งนี้ก็เพราะว่า การที่ทั้งสองประเทศมีพรมแดนติดต่อกันยาวประมาณ 710 กิโลเมตร¹ ประกอบกับฐานะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และบทบาททางการเมืองของลาว ทำให้ลาวเป็น ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดและดำเนินนโยบายของจีนต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในหลาย ทศวรรษที่ผ่านมาในช่วงสงครามเย็น

ความสัมพันธ์ลาว-จีน เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นทั้งในระดับพรรคต่อพรรคและรัฐต่อ รัฐ เมื่อลาวเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองครั้งใหม่ และได้สถาปนาเป็นประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975² เนื่องจากว่าก่อนหน้านี้ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะเป็นความสัมพันธ์ในระดับพรรคต่อพรรค โดยที่ พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะมีความสำคัญอย่างมาก ร่วมกับสหภาพโซเวียตในการให้ความช่วยเหลือแก่ พรรคประชาชนปฏิวัติลาวเพื่อต่อสู้ปลดปล่อยตนเอง จากการปกครองของฝรั่งเศส และต่อสู้กับ รัฐบาลฝ่ายขวาที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจีนก็ได้มีความสัมพันธ์ ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับรัฐบาลลาวฝ่ายขวาด้วย นับตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1961³ เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน ก็เริ่มมีอุปสรรคมากขึ้น เมื่อจีนได้ ประกาศ ทฤษฎีสามโลก (Theory of the Three Worlds) ในปี ค.ศ. 1976 และได้ปรับนโยบาย

¹เขียน ชีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 373.

²สุเนต โภทิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว(จากโบราณถึงปัจจุบัน) (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์กระทรวง แกล่งข่าวและวัฒนธรรมลาว, 2000), หน้า 1003.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 1173.

ต่างประเทศของตนโดยเน้นความเป็นปฏิปักษ์ต่อสหภาพโซเวียต และต่อต้านการแพร่ขยายและอิทธิพลของสหภาพโซเวียต โดยผู้นำจีนถือว่า สหภาพโซเวียตเป็นศัตรูหลักที่กำลังคุกคามความมั่นคงของจีน ดังนั้น จีนจึงได้ทวีความใกล้ชิดกับญี่ปุ่นมากขึ้นและลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพกับญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1978 ต่อมาในปีเดียวกัน จีนและสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979⁴ ส่วนโซเวียตก็เข้าไปตั้งฐานทัพและติดตั้งอาวุธทันสมัยในสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย โดยส่งทหารไปประจำอยู่ในประเทศนั้น ซึ่งบางครั้งมีจำนวนถึง 120,000 คน นอกจากนี้ โซเวียตก็ได้ส่งกองกำลังทหารเข้าไปครอบครองอัฟกานิสถานในปี ค.ศ. 1979 ในขณะเดียวกัน โซเวียตก็ได้อุปถัมภ์ให้เวียดนามบุกกรุกและยึดครองกัมพูชาในช่วงปี ค.ศ. 1978-1989 และโซเวียตได้ใช้สิทธิในการใช้ฐานทัพเรือที่อ่าวดัมรานห์ในเวียดนาม⁵

จากเหตุการณ์ที่เวียดนามใช้กำลังรุกรานและยึดครองกัมพูชาในวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1978 จีนมองว่า เวียดนามต้องการก่อตั้งสหพันธรัฐอินโดจีน โดยต้องการครองความเป็นเจ้าเหนือลาวและกัมพูชา และโอนเอียงเข้าข้างสหภาพโซเวียต ในขณะเดียวกัน จีนก็ขัดขวางเวียดนามอย่างเปิดเผย โดยการส่งเครื่องบินไปปรับสมเด็จเจ้านโรดมสีหนุ และผู้นำเขมรแดงไปพำนักที่ปักกิ่ง ส่งอาวุธให้กำลังเขมรที่ต่อต้านเวียดนาม⁶ นอกจากนี้ จีนได้ประกาศทำสงครามสั่งสอนเวียดนาม และได้กรีธาทัพเข้าโจมตีเวียดนามตามพรมแดนติดต่อกับจีน ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายเสียหายอย่างหนัก⁷

จากเหตุการณ์สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเหล่านี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในประเทศของลาวอย่างมาก เพราะลาวมีความสัมพันธ์อันดีกับโซเวียตและเวียดนาม ซึ่งที่สำคัญลาวได้มีทัศนคติและทิศทางการดำเนินนโยบายประเทศของตนสอดคล้องกับโซเวียตและเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาประเทศก้าวไปสู่ประเทศสังคมนิยม ด้วยเหตุนี้ เมื่อจีนมีความขัดแย้งกับโซเวียตและทำสงครามสั่งสอนเวียดนาม จึงส่งผลให้ลาวต้องปรับท่าทีของตนต่อจีนด้วย ดังนั้นรัฐบาลลาวได้ประกาศว่า จะซื้อสัตย์ต่อเวียดนามในกรณีความขัดแย้งกับจีน โดยลาวเริ่มกล่าวว่า

⁴ กระทบ ทงธรรมชาติ และคณะ, “เอเชีย: ความรู้ทั่วไป” เอกสารทางวิชาการของสถาบันเอเชีย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กมลทิพย์, 2525) หน้า 379.

⁵ เจียน ชีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 459.

⁶ เจียน ชีระวิทย์, เวียดนาม (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2542), หน้า 261.

⁷ กระทบ ทงธรรมชาติ และคณะ, “เอเชีย: ความรู้ทั่วไป” เอกสารทางวิชาการของสถาบันเอเชีย, หน้า 380.

ปีกึ่งต้องการจะล้มล้างรัฐบาลลาว พร้อมกับนั้น ลาวก็ได้รับรองรัฐบาลเฮงสัมรินในกัมพูชา ส่งกองกำลังเข้าไปทางตอนเหนือของกัมพูชา และได้จัดทำความตกลงหลายอย่างกับรัฐบาลเฮงสัมริน และลาวก็สนับสนุนและอยู่ข้างเวียดนาม ซึ่งในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1978 ในโอกาสครบรอบ 1 ปี ที่ลาวทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือแบบพิเศษกับเวียดนาม พลฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีลาว ประกาศสนับสนุนการต่อต้านภัยคุกคามการบีบคั้น การสร้างความยุ่งเหยิง การช่วย ขู่ การละเมิด การใส่ร้าย และการก่อวินาศกรรม ที่กระทำโดยจักรวรรดินิยม และปฏิบัติการระหว่างประเทศ หลังจากนั้นสื่อมวลชนของลาวได้โจมตีจีน โดยใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกัน⁹ ในขณะที่ทางฝ่ายจีนก็ได้สนับสนุนกลุ่มกบฏที่ต่อต้านรัฐบาลลาว และให้ความช่วยเหลืออย่างเปิดเผย จากเหตุการณ์เหล่านี้ ยิ่งทำให้ลาวมีนโยบายผูกพันใกล้ชิดกับโซเวียตควบคู่ไปกับเวียดนาม อย่างเหนียวแน่นมากขึ้น ประกอบกับการได้รับความช่วยเหลือจากประเทศเหล่านี้ด้วย กล่าวคือ ในต้นปี ค.ศ. 1981 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีที่ปรึกษาชาวโซเวียต ประมาณ 1,000 – 2,000 คน ส่วนเวียดนามมีที่ปรึกษาและช่างเทคนิคประมาณ 6,000 คน และทหารอยู่ในลาว ประมาณ 50,000 คน และที่สำคัญได้มีผู้แทนเดินทางไปมา ระหว่างลาวกับโซเวียต และลาวกับเวียดนามเป็นประจำ⁹

ในขณะเดียวกัน โซเวียตก็ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการทหาร รวมมูลค่าของเงินจำนวน 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงปี ค.ศ. 1976 – 1980¹⁰ และให้ความช่วยเหลือลาวในด้านอาวุธและเครื่องบิน (มิก รุ่นต่าง ๆ เฮลิคอปเตอร์) ยานพาหนะชนิดต่าง ๆ ระบบติดต่อสื่อสาร และซ่อมแซมสมามบิน¹¹ เป็นต้น นอกจากนี้ สหภาพโซเวียตยังได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจแก่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในรูปของเงินกู้เพื่อซื้อสินค้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ เฉลี่ยปีละ 41 ล้านดอลลาร์ และให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าเฉลี่ยปีละ 3.2 ล้านดอลลาร์ รวมมูลค่าของเงินกู้ทั้งหมด 715 ล้านดอลลาร์ และเงินให้เปล่าทั้งหมด 48 ล้านดอลลาร์ (ค.ศ. 1975-1990)¹²

⁹เขียน ชีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 368.

⁹สิริบุญ บุญเปี่ยม, นโยบายฝักใฝ่โซเวียตของเวียดนาม: ศึกษาปัจจัยที่กำหนดทางเลือกของเวียดนามปี ค.ศ.1978-1979 (กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528) หน้า 59-60.

¹⁰Carol R. Saivetz and Sylvia Woodby, Soviet – Third World Relations (Westview Press, Inc., 1985), p.153.

¹¹กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, “เอเชีย: ความรู้ทั่วไป” เอกสารทางวิชาการของสถาบันเอเชีย, หน้า 390.

¹²สีดา สอนศรี, นโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ (กรุงเทพฯ: โครงการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษ รัฐศาสตร์, ม.ธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 270.

ส่วนเวียคนามอนุญาตให้ลาวใช้เมืองท่าคานังได้ โดยปลอดภาษีและให้เงินกู้โดยไม่มีดอกเบี้ยในช่วงปี ค.ศ. 1978-1980 และในปี ค.ศ. 1983 เวียคนามได้เซ็นสัญญาให้ความช่วยเหลือแก่ลาวเป็นมูลค่า 146.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹³ ในทางตรงข้าม ลาวกลับขอให้จีนยุติโครงการช่วยเหลือต่างๆในลาว อย่างเช่น ในวันที่ 15 มีนาคม ค.ศ. 1979 ให้ยุติโครงการสร้างถนนจากน้ำบากถึงหลวงพระบาง รวมถึงการถอนวิศวกรและนักวิชาการของจีนทั้งหมดกลับประเทศจีน¹⁴ และในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1979 รัฐบาลลาวได้มีสารถึงสถานทูตจีนให้ลดจำนวนคณะทูตและเจ้าหน้าที่ทูต(จากเดิมประมาณ 30 คน) ลาวเรียกร้องจีนให้ถอนเจ้าหน้าที่ทหารและผู้ช่วยทูตทหารออกทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่าตนมีเจ้าหน้าที่สถานทูตลาวในปักกิ่งเพียง 6 คน จีนได้เรียกเอกอัครราชทูตกลับตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1979 ถึงธันวาคม ค.ศ. 1988 บางช่วงของระยะ 10 ปีนี้ จีนลดคณะทูตประจำกรุงเวียงจันทน์เหลือเพียง 4 คนเท่านั้น และในขณะเดียวกัน กลางปี ค.ศ. 1980 จีนประกาศสนับสนุนรัฐบาลไทยในกรณีพิพาทที่ลาวอ้างเรือ นปช.ของ ไทยในลำน้ำโขง และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1980 สำนักข่าวจีนใหม่ได้ประณามรัฐบาลลาว และกล่าวหาว่าลาวไปช่วยเวียคนามรบในกัมพูชา¹⁵ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีนตลอดระยะเวลา 9 ปี (ค.ศ. 1978-1986) จึงเสื่อมโทรมลงอย่างมาก¹⁶ ต่างฝ่ายต่างไม่มีเอกอัครราชทูตประจำประเทศของอีกฝ่าย ไม่มีความใกล้ชิดทางอุดมการณ์ ไม่มีการเยือนกันระดับประมุขรัฐ และระดับผู้นำพรรคระดับสูงระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ลาวกับจีนได้กลับมาฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกันใหม่ เนื่องมาจากว่า การที่จีนและสหภาพโซเวียตได้เริ่มมีการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันในปี ค.ศ.1985 ซึ่งภายหลังที่ นายมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) ได้ขึ้นมามีอำนาจในสหภาพโซเวียต ก็ได้ใช้ความแนวคิด จีนตนาการใหม่ เพื่อกำหนดจุดยืนใหม่ของสหภาพโซเวียตในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ¹⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนายมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่วลาดิวอสต็อก เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1986 โดยมีสาระว่าโซเวียต มีนโยบายจะถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน ก่อนสิ้นปี ค.ศ. 1986 และกำลังเจรจากับมองโกเลีย เพื่อถอนทหารออกจากประเทศนั้น และเสริมว่าโซเวียตยินดีจะเจรจาปรับปรุงสัมพันธภาพกับจีนทุกเรื่อง ณ ที่ใดก็ได้ สิ่งก็ตามมาก็คือจีนต้อนรับการมาเยือนปักกิ่งของ นายมิกฮาอิล กอร์

¹³เจียน ชีระวิทย์, เวียคนาม, หน้า 151.

¹⁴Stuart-Fox Martin, Contemporary Laos (London: University of Queensland press, 1982), p. 301.

¹⁵เจียน ชีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 370.

¹⁶สุนัด โพธิสถาน, ประวัติศาสตร์ลาว (จากโบราณถึงปัจจุบัน), หน้า 1163.

¹⁷สมพงษ์ ชุมาก, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ทศวรรษ1990 และแนวโน้ม) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 273.

บาทซอฟ ในวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1989 โซเวียตได้ถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานหมดเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989 และถอนทหาร(50,000 คน) และรถถัง (850 คัน) ออกจากมองโกเลียหมด ในวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1989 ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1990¹⁸ ในขณะเดียวกัน ผู้นำโซเวียตและเวียดนามได้แสดงการฉ้อฉลร่วมฉบับหนึ่ง โดยมีใจความว่า เวียดนามตกลงถอนทหารออกจากกัมพูชาก่อนสิ้นปี ค.ศ. 1989 หรือในช่วงไตรมาสแรกของปี ค.ศ. 1990 ในครั้งที่ นายเหงียน วัน ลิน (Nguyen Van Linh) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามไปเยือน กรุงมอสโก เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1988¹⁹

จากเหตุการณ์ระหว่างประเทศดังกล่าว ได้ส่งผลต่อนโยบายภายในของลาวอย่างมากเช่นกัน เพราะที่ผ่านมาลาวได้สร้างความขัดแย้งต่อจีนร่วมกับโซเวียตและเวียดนามเรื่อยมา แต่เมื่อโซเวียตมีการปรับท่าทีและปรับความสัมพันธ์กับจีนดังกล่าว จึงทำให้ลาวจำเป็นต้องปรับนโยบายของตนเองและหันไปให้ความสำคัญกับจีนมากขึ้นร่วมกับโซเวียต ดังนั้น ลาวจึงได้ปฏิรูปนโยบายต่างประเทศในรูปแบบ “จินตนาการใหม่” และประกาศแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ (ค.ศ. 1986-1990) ซึ่งมีเป้าหมายส่งเสริมด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พลังงานและผ่อนปรนการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน²⁰ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลาวและจีนได้ตกลงรื้อฟื้นความสัมพันธ์ให้เป็นปกติใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อ นาย ไกสอน พมวิหาน ได้เดินทางไปเยือนจีนในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1989 และในโอกาสนั้น ทั้งสองประเทศได้ลงนามข้อตกลงปักปันเขตแดน และความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม (ซึ่งทำให้การค้าขายตามแนวชายแดนลาว-จีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว) แต่อย่างไรก็ตาม โดยก่อนหน้านี้ นายอู๋ เสี่ยว เซียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและมุขมนตรีของจีนได้มีสาส์นถึง นายพุน สีประเสริฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรองประธานประเทศลาว แสดงความปรารถนาดีต่อลาว และตั้งความหวังว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับลาวจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยเร็ว และที่สำคัญก่อนหน้านี้ ในวันชาติลาว(วันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1986) ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีของจีนก็ส่งสาส์นแสดงความยินดีต่อประธานประเทศ และนายก รัฐมนตรีประเทศลาวในทำนองเดียวกัน

¹⁸เขียน ธีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 461-462.

¹⁹สีดา สอนศรี, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538), หน้า 312.

²⁰ดวงกมล รัชชกิตติ, บทบาทของไทยในการจัดตั้งโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐศาสตร์มหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 21-22.

อย่างไรก็ดี ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1986 คณะผู้แทนลาวและจีนได้ประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันที่นครเวียงจันทน์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้รับการฟื้นฟูสู่ระดับปกติและเพื่อสืบเนื่องจากการปรึกษาหารือกันดังกล่าว คณะผู้แทน สปป ลาว ซึ่งนำโดย ท่าน คำผาย บุปผา รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนหนึ่งที่หนึ่ง ก็ได้เดินทางไปเยือนและพบปะเจรจากับคณะผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศจีน ณ กรุงปักกิ่ง ระหว่างวันที่ 24-30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987²¹ ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1990 นายหลี่เผิง นายกรัฐมนตรีของจีน ได้เยือนลาวเป็นการตอบแทน ในโอกาสนี้จีนและลาว ได้ลงนามความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจหลายฉบับที่สำคัญ ทั้งสองฝ่ายได้จัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือปักปันเขตแดนขึ้น ในที่สุดลาวและจีนได้ลงนามในสนธิสัญญาพรมแดน (ตุลาคม ค.ศ. 1991) และให้สัตยาบันกันเมื่อวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1992²² และในปลายเดือนเมษายน ค.ศ. 1992 ท่านไกสอน พมวิทานประธานประเทศลาวได้เดินทางไปเยือนจีนอีกครั้ง และได้พบปะเจรจากับประธานาธิบดี หยาง ช่าง กุน และผู้นำระดับสูงของจีน ทั้งสองฝ่ายได้ทำข้อตกลงให้ความร่วมมือที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ข้อตกลงขยายการค้าชายแดน ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ข่าวสาร และวัฒนธรรมรวมถึงข้อตกลงขยายความสัมพันธ์ระหว่างพรรค รัฐบาล และประชาชนระหว่างประเทศทั้งสอง

ในระหว่างวันที่ 3-7 ธันวาคม ค.ศ. 1992 นายกรัฐมนตรี คำไต สีพันดอนได้เดินทางไปเยือนปักกิ่งตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรี หลี่เผิง ของจีน และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1993 นายพล ฉือ เชาเถียน รัฐมนตรีกลาโหมของจีน ได้เยือนนครเวียงจันทน์ ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของลาว คือ นายสมสะหวาด เล่งสะหวัด ได้เดินทางไปพบรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศจีน ฉี เจิน ของจีนที่ปักกิ่ง²³ และก็ได้มีการเยือนกันต่อมาอีกหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้รับการฟื้นฟูอย่างรวดเร็ว และภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดความร่วมมือในมิติใหม่ระหว่างกัน โดยเฉพาะความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้ จีนก็ยังให้ความช่วยเหลือแก่ลาวด้วย กล่าวคือ

²¹ สุนัด โททิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว, หน้า 1163-1164.

²² ดวงมล รัชชะกิตติ, บทบาทของไทยในการจัดตั้งโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ, หน้า 372.

²³ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชีย-แปซิฟิก, บทสรุปรายงานความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน (1990-2002), 2002, หน้า 2-3.

นับตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1990-2002 รัฐบาลจีนได้ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ รัฐบาลลาวอย่างมาก เช่น เงินช่วยเหลือเปล่า จำนวน 265,850,000 หยวน เงินกู้ยืมมูลค่าทั้งหมด 809,000,000 หยวน เงินกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ย 309,000,000 หยวน เงินกู้พิเศษ (ดอกเบี้ยต่ำ) 500,000,000 หยวน และให้ทุนนักศึกษาเพื่อศึกษาต่อที่จีน จำนวน 511 คน (1991-2002)

สำหรับการค้าลาว-จีนต่างก็มีความสำคัญต่อกันและกัน เพราะปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดต่อกัน ดังนั้น การค้าโดยส่วนมากจะเป็นการค้าตามแนวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าของจีนที่สำคัญ จะเป็นของกิน ของใช้ ยารักษาโรค ผ้า เครื่องจักร ฯลฯ ในขณะที่ลาวขายไม้ ชุง สมุนไพร สินค้าเกษตรให้กับจีน ในช่วงหลังปี ค.ศ. 1989 การค้าลาว-จีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากมูลค่า 12.69 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1991 เป็น 54.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1995 โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1995 จีนส่งสินค้าเข้าจากลาว มีมูลค่า 6.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และส่งสินค้าออกไปลาวมีมูลค่า 47.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยสถิติการค้าลาว-จีน ระหว่างปี ค.ศ. 1995 – 2002 มีดังนี้²⁴

ตารางที่ 1
แสดงปริมาณการค้าลาว-จีน

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ลำดับ	ปี	สินค้าลาวส่งออกไปจีน	สินค้าจีนส่งออกมาลาว
1	1995	6,450	47,770
2	1996	8,160	26,680
3	1997	5,820	22,930
4	1998	7,900	17,830
5	1999	9,555	22,161
6	2000	6,420	34,420
7	2001	7,460	54,410
8	2002	9,650	54,800

ที่มา : ข้อมูลจากที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจสถานเอกอัครราชทูต สป. จีน ประจำลาว อ้างใน คณะกรรมการแผนการและการร่วมมือ ห้องการคณะกรรมการร่วมมือลาว-จีน, บทสรุปรายงานสภาพการณ์ร่วมมือด้านเศรษฐกิจ-การค้าและเทคนิค, 2002.

²⁴ คณะกรรมการแผนการและการร่วมมือ ห้องการคณะกรรมการร่วมมือลาว-จีน, บทสรุปรายงานสภาพการณ์ร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจ-การค้า และเทคนิคระหว่าง สปป ลาว และ สป จีน ในช่วงปีที่ผ่านมา (ปี ค.ศ. 1990-2002) และทิศทาง แผนความร่วมมือในอนาคต, เลขที่ 043/คสจ, หก, ลงวันที่ 6/6/2003, หน้า 2-4.

จากการที่มีการค้าระหว่างกันและความช่วยเหลือของจีนที่มีต่อลาว เห็นได้ว่า ทั้งลาว และจีนต่างก็มีความสำคัญต่อกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลาว-จีนได้มีการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้น ทุกปีภายหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น ในขณะที่เดียวกัน จีนมองว่า ลาวมีความสำคัญที่สุดในการ พัฒนาเศรษฐกิจของจีนตอนใต้ อันเนื่องมาจากการที่ลาวมีพรมแดนติดต่อกับจีนตอนใต้ ระยะทาง 710 กิโลเมตร ฉะนั้น ลาวจึงมีความสำคัญต่อจีนทั้งในด้านภูมิศาสตร์และแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ จีน เพราะที่ผ่านมาจีนได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่สมดุลในการพัฒนาดินแดนที่ห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความแตกต่างของการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างมณฑลแนวชายฝั่งที่มีการพัฒนามาก กว่ามณฑลทางภาคใต้ ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ถูกปิดล้อมรอบโดยประเทศอื่น (land locked)²⁵ ซึ่ง เท่ากับว่า ปัญหาภายในจีนก็เป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้จีนมีความร่วมมือกับลาวในการพัฒนา เศรษฐกิจภายหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น

จากปรากฏการณ์เหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจว่าทำไมหลังสงครามเย็น ความขัดแย้งระหว่างลาวกับจีนจึงยุติลงอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่เดียวกัน ลาวสามารถปรับความสัมพันธ์ กับจีนในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันได้อย่างดี ถึงแม้ว่า ลาวจะเป็น ประเทศเล็ก แต่ลาวกลับสามารถดำเนินความสัมพันธ์ต่อจีนได้อย่างเท่าเทียมกัน

1.2 สมมุติฐาน

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างลาวกับจีนในยุคหลังสงครามเย็นเป็นผลมาจากการ เปลี่ยนแปลงของระบบระหว่างประเทศ

1.3 กรอบความคิดในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปรับความสัมพันธ์ลาว-จีนในยุคหลังสงครามเย็น (ค.ศ. 1990)” นั้น ผู้เขียนทำการวิเคราะห์ โดยอาศัยทฤษฎีแนวคิดว่าด้วย การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) ของ Robert O. Keohane and Joseph S. Nye²⁶ มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว จะช่วยให้ภาพชัดขึ้น ในการรักษาสถานภาพเดิมของลาว (status quo) เป็นสำคัญ

²⁵ดวงกมล รัชชะกิตติ, บทบาทของไทยในการจัดตั้งโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 21-22.

²⁶Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, Power and Interdependence : World Politics in Transition (United States of America : Little, Brown and Company, 1977), pp. 8 -12.

คำว่า dependence หมายถึง สภาวะที่ถูกกำหนดหรือได้รับผลกระทบจากแรงภายนอก ดังนั้น ได้ให้คำจำกัดความของ การพึ่งพาอาศัยกัน (interdependence) ว่าเป็นการพึ่งพาที่มีต่อกัน และกัน (mutual dependence) การพึ่งพาอาศัยกันในการเมืองโลกนั้น หมายถึง สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อรัฐทั้งหลาย หรือต่อผู้แสดง (actors) ทั้งหลายในรัฐต่าง ๆ ร่วมกัน

ผลกระทบที่กล่าวถึงนี้เป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ข้ามชาติ เช่น การไหลเข้าออกของเงินตรา สินค้า ประชากร ข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนของรัฐ เป็นต้น ซึ่งการพึ่งพาอาศัยกันนั้น จะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับการมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ผลประโยชน์ร่วมกันนี้ จะต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกันและกัน และต้องมีผลกระทบต่อกันและกันอย่างยิ่ง

ดังนั้น Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye จึงได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องของขอบเขต และความหมายของ Interdependence ดังนี้

- 1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน(interdependence) จะต้องมีลักษณะของการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อย่างเช่น การที่ประเทศนำเข้าน้ำมันจากประเทศอื่น ถือว่าอยู่ภายใต้แนวคิดว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) แต่ถ้านำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยเช่น น้ำหอม อัญมณี ฯลฯ ไม่ถือว่าเป็นการก่อผลกระทบรุนแรงต่อประเทศ
- 2) ผลกระทบจากแนวคิดว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน(interdependence)นั้น อาจมาจากทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของตัวแสดงอื่นๆก็ได้
- 3) แนวคิดว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน(interdependence) มิได้มีความหมายจำกัดอยู่เฉพาะว่าต้องเป็นสภาพที่ตัวแสดงต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลกระทบที่ได้รับซึ่งกันและกันด้วย

อย่างไรก็ตาม ในแนวความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน(interdependence) นั้น Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ได้เน้นความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก โดยกฎเกณฑ์ทั่วไป การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อสังคมกลายเป็นสังคม

อุตสาหกรรมและมีการทำให้ทันสมัย ยิ่งกว่านั้นเมื่อกระบวนการดังกล่าวเริ่มขึ้นวิถีทางที่จะเข้าสู่ตลาดอย่างเป็นปกติประจำวันก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ และธำรงรักษาความเจริญทางเศรษฐกิจเอาไว้ ในขณะเดียวกัน ระบบการค้า(trade system) มักจะถือกันว่าเป็นรูปแบบตัวอย่างของกระบวนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ อัตราส่วนของการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ(GDP) ขยายตัวขึ้นเท่าไร ก็ย่อมหมายความว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต้องอาศัยระบบระหว่างประเทศมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ ในการพึ่งพาอาศัยกันและกัน Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ก็ยังได้เสนอถึงความสมดุล (balance) ของการพึ่งพาที่มีต่อกันและกัน (mutual dependence) โดยมี 2 ระดับความสมดุลในการพึ่งพาที่มีต่อกันและกัน กล่าวคือ

- 1) ระดับการพึ่งพาแบบเท่าเทียม (symmetry) ซึ่งส่วนใหญ่ตัวแสดงจะมีอำนาจต่อรองที่ค่อนข้างจะใกล้เคียงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการมีอำนาจในด้านต่าง ๆ (กำลังทางทหาร นิวเคลียร์ อาวุธ เศรษฐกิจ ฯลฯ) ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรอง
- 2) ระดับการพึ่งพาแบบไม่เท่าเทียม (asymmetry) ซึ่งจะเป็นในรูปของการพึ่งพาระหว่างตัวแสดงเล็กและตัวแสดงใหญ่ โดยมักจะเป็นไปในรูปที่ตัวแสดงเล็กกว่าพึ่งพาตัวแสดงที่ใหญ่กว่าหรือประเทศที่เล็กกว่าพึ่งพาประเทศที่ใหญ่กว่า ดังนั้นส่งผลให้ตัวแสดงที่เล็กหรือประเทศที่เล็กกว่านั้นก็มักจะมีอำนาจในการต่อรองที่น้อยกว่าตัวแสดงหรือประเทศที่ใหญ่กว่า

ในขณะเดียวกัน Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ก็ได้แบ่งลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

- 1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบอ่อนไหว (sensitivity interdependence) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ว่า ตัวแสดงมีความรู้สึกต่างตอบแทนต่อกัน โดยตัวแสดงจะได้รับผลกระทบ จากการกระทบของตัวแสดงอีกตัว แต่การพึ่งพาอาศัยกันแบบอ่อนไหวนี้จะมีผลกระทบค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ การพึ่งพาอาศัยกันแบบเปราะบาง
- 2) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบเปราะบาง (vulnerability interdependence) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ว่า การกระทำหรือการเปลี่ยนแปลงของตัวแสดง

หนึ่งจะมีอิทธิพล หรือ ส่งผลกระทบต่อตัวแสดงอีกตัวมาก และส่งผลในการกำหนดนโยบายหรือท่าทีของตัวแสดงที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวมาก ดังนั้น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบเปราะบางจะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อรัฐที่ต้องพึ่งพาอาศัยรัฐอื่นเป็นอย่างมาก

จากสองลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกันดังกล่าว Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ได้ชี้ให้เห็นว่า การพึ่งพาอาศัยกันแบบอ่อนไหว (sensitivity interdependence) มีความสำคัญน้อยกว่า การพึ่งพาอาศัยกันแบบเปราะบาง (vulnerability interdependence)²⁷

การนำเอาแนวความคิด interdependence มาประยุกต์เป็นกรอบความคิดในการศึกษาี้เกิดจากปรากฏการณ์ที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากที่เคยมีความขัดแย้งกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงสงครามเย็น ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเสื่อมโทรมต่อกันมาเป็นเวลานาน แต่ภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีนในลักษณะดังกล่าวกลับเปลี่ยนไป จากที่เคยมีความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งและไม่มีความร่วมมือระหว่างกันนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ร่วมมือและไม่มีความขัดแย้งต่อกัน และที่สำคัญกลับมีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ มีสาเหตุมาจากการที่ลาว-จีนมีการค้าระหว่างกันหลังสงครามเย็น โดยมีความสัมพันธ์ในลักษณะของความร่วมมือกัน ถึงแม้ว่าลาวจะเป็นประเทศเล็กและยากจน แต่ลาวก็มีความสำคัญสำหรับจีน เนื่องจากการที่ลาวและจีนมีพรมแดนติดต่อกันทั้งทางบกและทางน้ำ (แม่น้ำโขง) โดยฐานะที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ รวมถึงบทบาททางการเมืองของลาวดังกล่าว ทำให้ลาวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดและดำเนินนโยบายของจีนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการที่จีนต้องการพัฒนาเศรษฐกิจทางตอนใต้ของจีน (มณฑลยูนนาน) ซึ่งเป็นเขตที่ด้อยพัฒนาที่สุดของจีนในเวลานี้ ประกอบกับพื้นที่ตอนใต้ของจีนไม่มีเส้นทางคมนาคมออกสู่ทะเล ด้วยเหตุนี้ ลาวจึงเป็นประเทศที่จีนให้ความสำคัญที่สุด เพราะจะช่วยให้ลดต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า ทำให้สินค้าจีนสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ นอกจากนี้ยังเป็นการแสวงหาตลาดการค้าใหม่ด้วย

ในขณะเดียวกัน ลาวก็มีความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง ฉะนั้น การที่ลาวฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของลาว ประกอบกับเหตุผลที่ว่าหลังสงครามเย็น จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคและกำลังจะก้าวไปสู่มหาอำนาจระดับโลก ขณะที่สหภาพโซเวียตที่เคยให้ความช่วยเหลือแก่ลาวมาตลอดในช่วงสง

²⁷ Ibid., p. 15.

ครามเย็นกลับพังทลายลง และยุติการให้ความช่วยเหลือแก่ลาวทั้งหมด ดังนั้น การหันมาปรับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนย่อมเป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ลาวในระดับหนึ่งด้วย

ด้วยสภาพดังกล่าวนี้ ทำให้ทั้งลาวและจีนหันปรับความสัมพันธ์ในลักษณะของความร่วมมือในแบบของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (interdependence) โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในที่นี่ จะเป็นแบบที่เป็นทางการในการปฏิสัมพันธ์กันในระดับรัฐต่อรัฐ โดยเป็นการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างรัฐเล็กกับรัฐใหญ่ ซึ่งต่างก็มีความเท่าเทียมกันในด้านอำนาจการต่อรองระหว่างกัน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกตอบสนองต่อกัน (sensitivity)

จากปัจจัยเหล่านี้ ได้ทำให้ลาว-จีนมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกันเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการที่ลาวและจีนได้มีการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันจีนก็ได้เข้ามาลงทุนในลาวเพิ่มมากขึ้น และได้ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่ลาวมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างเช่น เงินให้เปล่า เงินกู้พิเศษ เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำและไม่คิดดอกเบี้ย การให้ทุนด้านการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ทั้งลาว-จีนก็ได้มีการเยือนซึ่งกันและกันในระดับประมุขของประเทศ

ในความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและกันในลักษณะดังกล่าวนี้ รัฐทั้งสองมุ่งให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ที่เป็นส่วนสำคัญในการที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการติดต่อค้าขายระหว่างกันในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น เมื่อทั้งลาวและจีนต่างก็มีความต้องการในการพึ่งพาอาศัยกันและกันดังกล่าว ประกอบกับต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในที่สุดแล้ว ทั้งสองฝ่ายจึงจำเป็นต้องร่วมมือต่อกัน ส่วนทางด้านลาวนั้น การปรับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีน ย่อมเป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ลาวในระดับหนึ่งด้วย จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนมีลักษณะของความร่วมมืออย่างแท้จริง

1.4 การสำรวจวรรณกรรม

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเด็น “ความสัมพันธ์ลาว-จีน ยุคหลังสงครามเย็น” โดยมีทั้งประเด็นของความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอแบ่งวรรณกรรมเป็นสองประเภท ดังนี้

1. ความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน

ประเด็นของความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง

จากการศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ “นโยบายต่างประเทศจีน” (2541) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ลาว มีความขัดแย้งกันอันเนื่องมาจากการที่ลาวสนับสนุนเวียดนาม และประชาคมจีน ในขณะเดียวกัน ก็มีนโยบายและผูกมิตรกับโซเวียต

นอกจากนี้ ในงานเขียนของ กระมล ทองธรรมชาติและคณะ “เอเชีย: ความรู้ทั่วไป” (2525) ความขัดแย้งระหว่างเวียดนาม – จีน ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างลาว – จีน ซึ่งทำให้ลาวมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อจีนอย่างมาก

ในขณะเดียวกันในงานเขียนของ สีดา สอนศรี “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์”(2538) มองว่าการเกิดเหตุการณ์ที่เวียดนามรุกรานกัมพูชาในเดือนธันวาคม ค.ศ.1978 และจีนทำสงครามสั่งสอนเวียดนามในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ 1979 ผู้นำลาวได้พยายามวางตัวเป็นกลางและไกล่เกลี่ยให้เวียดนามและจีนยุติข้อขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองในปัญหากัมพูชา แต่ล้มเหลว ผู้นำลาวจึงจำต้องเข้าข้างฝ่ายเวียดนามในความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน โดยการขอยุติโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ของจีนในลาว

2. ความร่วมมือในความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน

ประเด็นของความสัมพันธ์ที่ร่วมมือ

เริ่มจากการศึกษาของ ดวงกมล รัชชะกิตติ “บทบาทของไทยในการจัดตั้งโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ”(2545) ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีนเกิดความร่วมมือกันหลังสงครามเย็น เพราะต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของตนภายใต้กรอบความร่วมมือโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

ส่วนในงานเขียนของ สีดา สอนศรี “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์”(2538) ความสัมพันธ์ที่ทำให้ลาว-จีนมีความร่วมมือกันอย่างรวดเร็วก็คือ การค้าชายแดนลาว-จีน อันนำไปสู่ข้อตกลงขยายความสัมพันธ์ระหว่าง พรรค รัฐบาล และประชาชนระหว่างประเทศทั้งสอง

ในขณะที่งานของ เจียน ซีระวิทย์ “นโยบายต่างประเทศจีน”(2541) ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ลาวที่ก่อให้เกิดความร่วมมือก็คือ การที่จีนเข้าไปลงทุนในการขยายเครือข่ายการคมนาคมในลาวในรูปการช่วยเหลือ เพื่อต้องการเปิดประเทศจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนเป็นหลัก

1.5 วิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ มีลักษณะเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพราะข้อมูลส่วนหนึ่งมักเป็นเรื่องราวที่ผ่านมา(ประวัติศาสตร์ เช่น ภูมิหลัง ความเป็นมาของเรื่อง ฯลฯ) และมีจำนวนมากจนเราไม่สามารถจะนำมาใช้ได้ทั้งหมด เราจึงต้องอาศัยการตีความแทน ในขณะที่เดียวกัน การสรุปข้อมูลของผู้วิจัยเองก็ต้องอาศัยการย่อข้อมูลหรือย่อข้อมูลที่ย่อออกมาแล้ว หลังจากนั้นใช้การพรรณนาหรือการอธิบายเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่องานวิจัยในเรื่องนี้ โดยศึกษาเอกสารต่างๆเป็นหลัก (documentary research) ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และ ข้อมูลทุติยภูมิ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเป็นหลัก (descriptive analytical) ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล โดย

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary sources) ได้แก่คำอภิปราย คำแถลงการณ์หรือสุนทรพจน์ของผู้นำประเทศทั้งสอง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง ฯลฯ

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ(secondary sources)ได้แก่ วารสาร บทความ หนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ และหนังสือพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนเอกสารจากหน่วยงานราชการและเอกชน รวมถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐานที่นำมาวิจัยนี้มีทั้งภาษาลาว ไทย และอังกฤษ โดยจะเป็นข้อมูลจากแหล่งทางการ ได้แก่ ข้อมูลซึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้ ก็มีข้อมูลจากแหล่งข่าว ซึ่งเป็นแหล่งข่าวของราชการและของเอกชน ในขณะเดียวกัน ก็จะใช้ข้อมูลจากแหล่งทางวิชาการด้วย ซึ่งสามารถค้นหาได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุดรัฐศาสตร์ ห้องสมุดส่วนกลางของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สถาบันเอเชียศึกษา ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น และที่อยู่ภายนอก(จากประเทศ ส.ป.ป. ลาว) เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการค้า คณะกรรมการแผนการและการร่วมมือ ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ฯลฯ ในการวิเคราะห์นั้นจะนำข้อมูลจาก

แห่งที่มาต่างๆ เหล่านี้มาทำการวิเคราะห์ศึกษา โดยนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ภายใตกรอบความคิดที่ได้กล่าวไว้แล้ว

3. สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ครั้งนี้ เพื่อเสนอผลการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ซึ่งในท้ายที่สุดจะนำไปสู่ความเป็นเหตุเป็นผลอันที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้และการยอมรับร่วมกันได้

1.6 ขอบเขตในการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีน ยุคหลังสงครามเย็น”นี้ ผู้เขียนสนใจ และวิเคราะห์ถึง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลาว-จีนเกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันภายหลัง การสิ้นสุดยุคสงครามเย็นเป็นสำคัญ โดยการศึกษาจะพิจารณาถึง

1. ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศส่งผลต่อสภาพแวดล้อมภายในประเทศของลาว ซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน
2. มุลเหตุสำคัญที่ทำให้ลาว-จีน ต้องปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน จากที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันหันมาร่วมมือกัน
3. ปัจจัยที่ทำให้ลาว-จีน เกิดความร่วมมือระหว่างกันทางด้านเศรษฐกิจภายใน และความมั่นคงภายหลังการสิ้นสุดสงครามเย็น

1.7 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปรับความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีน
2. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมภายในประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลาว-จีนมีความขัดแย้งระหว่างกันในช่วงสงครามเย็น และปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันภายหลังยุคสงครามเย็น
3. เพื่อศึกษาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างลาว-จีน

1.8 ประโยชน์ในการศึกษา

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างลาว-จีนหลังยุคสงครามเย็น
2. ทำให้ทราบและเข้าใจถึง ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์จากศัตรูผู้มิตรระหว่างลาว-จีน
3. ทำให้ทราบและเข้าใจถึง ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน

1.9 การนำเสนอ

เนื้อหาของการวิจัยฉบับนี้ จะนำมาเสนอทั้งหมด 5 บท ดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 ประกอบด้วย บทนำ โดยกล่าวถึงที่มาและสภาพปัญหา สมมติฐาน กรอบความคิด ในการวิจัย การสำรวจวรรณกรรม วิธีที่ใช้ในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ การนำเสนอ
- บทที่ 2 กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีนในยุคสงครามเย็น
- บทที่ 3 กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างลาว-จีน
- บทที่ 4 กล่าวถึง ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงระหว่างลาว-จีน
- บทที่ 5 เป็นการสรุปเนื้อหา รวมทั้งการเสนอ